

**HOFFMANNI
LOOD**

Jacques Offenbach (1819—1880)

Жак Оффенбах

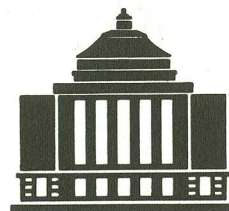
RAT «Estonia»

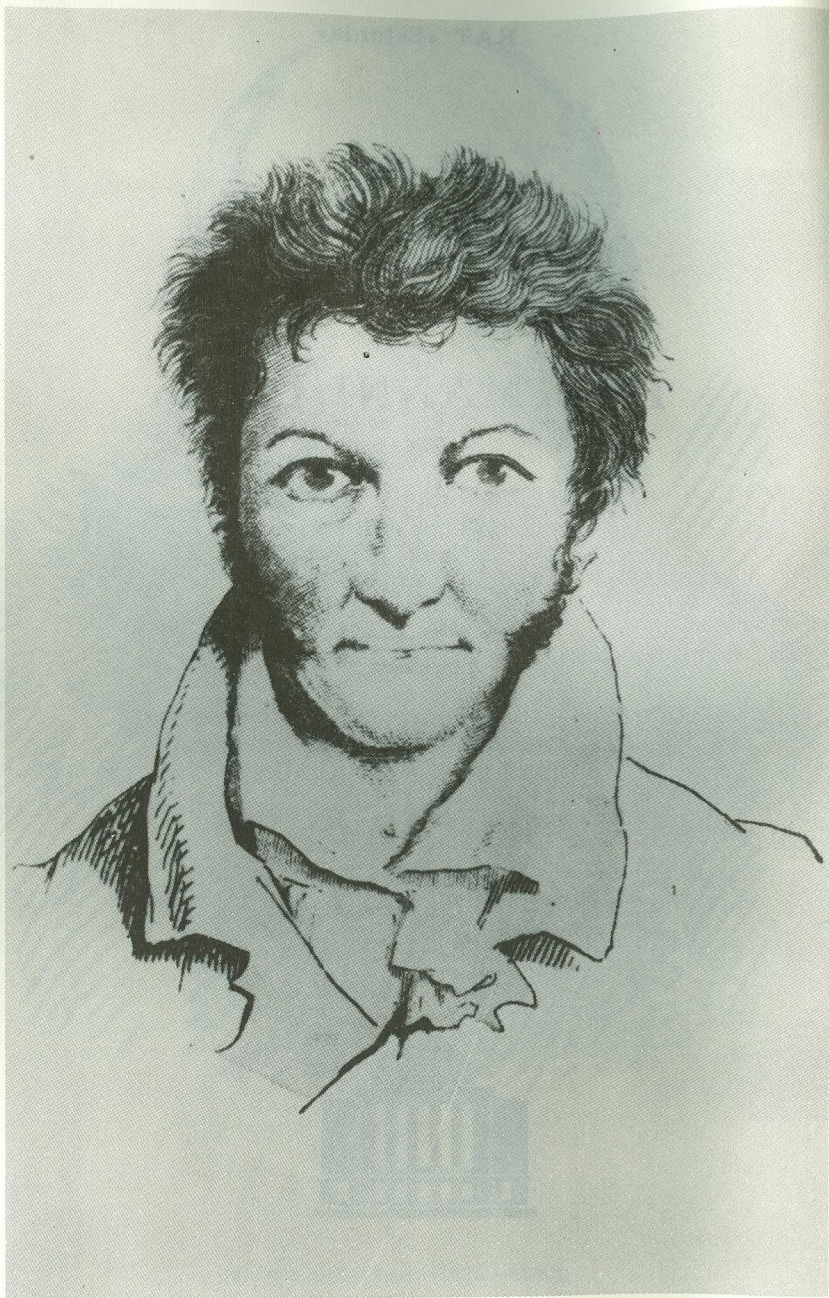
Jacques Offenbach

HOFFMANNI LOOD

Fantastiline ooper 3 vaatuses
proloogi ja epiloogiga

Libreto — Jules Barbier (J. Barbier' ja
M. Carré samanimelise näidendi järgi)
Tõlkinud — Neeme Kuningas

E. T. A. Hoffmann. Autoportree
Э. Т. А. Гофман. Автопортрет

Muusikaline juht ja dirigent —
PAUL MÄGI

Dirigent —
JÜRI ALPERTEN

Lavastaja —
NEEME KUNINGAS

Kunstnik —
TÖNU VIRVE (külalisena)

Koormeistrid —
JÜRI RENT
ANDRES JÄRVELA

Kontsertmeistrid —
JAANUS JUUL
RIINA PIKANI
IVO SILLAMAA
AARNE TALVIK

Lavastaja assistent —
Eesti NSV teeneline kunstnik
TIIT TRALLA

Dekoratsioonide teostus —
Eesti NSV teeneline kunstitegelane
UNO KÄRBIS
KÜLLI KÕIV

Orkestri kontsertmeister —
Eesti NSV teeneline kunstnik
MATI UFFERT

Etenduse juht —
PEETER KARELL

OSADES:

- Hoffmann, poeet — NSVL rahvakunstnik
HENDRIK KRUMM
Eesti NSV rahvakunstnik
IVO KUUSK
- Hoffmanni Muusa }
Niklaus, Hoffmanni } — Eesti NSV teeneline kunstnik
kaaslane } MARIKA EENSALU
Eesti NSV teeneline kunstnik
LEILI TAMMEL
- Lindorf, linnanõunik }
Coppelius, optik } — Eesti NSV rahvakunstnik
Mirakel, } TEO MAISTE
meedik-hüpnosisöör } LEONID SAVITSKI
Dappertutto,
võimukandja
- Olympia, nukka-automat — NSVL rahvakunstnik
ANU KAAL
NSVL rahvakunstnik
MARGARITA VOITES
EVE TASA
- Antonia, lauljanna — NSVL rahvakunstnik
ANU KAAL
NSVL rahvakunstnik
MARGARITA VOITES
NADEŽDA KUREM
- Giulietta, Venezia }
kurtisaan } — NSVL rahvakunstnik
ANU KAAL
NSVL rahvakunstnik
MARGARITA VOITES
Eesti NSV teeneline kunstnik
MARE JÖGEVA
Eesti NSV teeneline kunstnik
HELVI RAAMAT
TIIU REINAU
- Stella, ooperiprimadonna — VAIKE KIIK
AIKI VIBUR

- Spalanzani, teadlane — Eesti NSV teeneline kunstnik
KALJU KARASK
Eesti NSV teeneline kunstnik
TIIT TRALLA
- Luther, kõrtsmik }
Crespel, Antonia isa, } — Eesti NSV rahvakunstnik,
viulimeister } NSVL Riikliku preemia laureaat
MATI PALM
Eesti NSV teeneline kunstnik
UNO KREEN
- Andreas, Stella teener }
Cochenille, Spalanzani }
teener } — Eesti NSV teeneline kunstnik
Franz, Crespeli teener } TIIT TRALLA
Pitichinaccio, } ROSTISLAV GURJEV
Giulietta teener } ANTS KOLLO
- Schlemihl, Giulietta }
favoriit } — Eesti NSV teeneline kunstnik
VOLDEMAR KUSLAP
HANS MIILBERG
TAIMO TOOMAST
- Nathanael }
} Hoffmanni } — TIIT ARUVEE
sõbrad } VELLO JÜRNA
MATI KÖRTS
- Hermann } — ARVO LAID
JAAN-VILLEM SIBUL
- Antonia ema — Eesti NSV rahvakunstnik
URVE TAUTS
ÜLLE TUNDLA
- Väike nukk — ERIK JÄRVI
ELAR PÄRN
- Üliõpilased, Spalanzani külalised, automaadid, Giulietta
külalised, kurtisaanid, teenrid — RAT «Estonia» ooperikoor
- Tegevuskoht proloogis ja epiloogis — Lutheri veinikelder
Tegevuskohad Hoffmanni fantaasias:
I lugu — Spalanzani teaduslik kabinet ja peosaal
II lugu — Antonia salong
III lugu — Giulietta buduaar Venezias

Lühike sisuseletus

Sissejuhatus

Poet Hoffmann ei tunne ära oma Muusat...

Proloog

Linnanõunik Lindorf tuleb ooperiteatri kõrval asuvasse Lutheri kõrtsi, et osta ooperiprimadonna Stella teenrilt Andreaselt Stella armastuskiri Hoffmannile. Selle läbi lugenud, otsustab ta takistada Hoffmanni ja Stella kokkusaamist.

Körts täitub etenduse vaheajale tulnud üliõpilastega. Kõik ootavad Hoffmanni. Poet tulebki koos oma ustava sõbra Niklausiga (kes on tegelikult sõbra kuju võtnud Muusa), kuid on täna kuidagi eriliselt mõtlik ja endassetõmbunud. Teda veendakse unustama nukrus ja olema lõbus ning ta laulab naljaka loo kääbus Kleinsackist. Mõtted Stellast aga katkestavad laulu. Tekib sõnelus Lindorfiga, kelles Hoffmann näeb vaenulikku õnnetusetoojat.

Inspireerituna Muusast, otsustab Hoffmann jutustada sõpradele kolm lugu kolmest erinevast naisest, tegelikult aga oma armastatu Stella kolmest erinevast olemusest, — nukust, lauljast ja kurtisaanist. Kõik unustavad ooperietenduse ja jäävad kuulama Hoffmanni lugusid.

I lugu — Olympia

Füüsikaüliõpilane Hoffmann peab saama andeka teadlase ja inseneri Spalanzani tööde ja ideede jätkajaks. Spalanzani on konstrueerinud täiusliku programmiga ja väliselt nagu elusa mehhaanilise nuku Olympia.

Imeoptik Coppélius (kes tegi Olympiale silmad ja on sellega nuku kaasautor) müüb Hoffmannile prillid, mille läbi paistab kogu maailm sellisena, nagu prillide kandja soovib näha. Prillid ees, armub Hoffmann kaunisse nukku. Niklaus püüab teda veenda nägema, et nukk on elutu, kuid asjata.

Spalanzani teeb Coppéliusega lepingu ja ostab temalt automaatnuku silmade autoriõiguse. Kogunevad külalised ja Spalanzani automaatidest kodakondsed, kellele esitletakse Olympiat. Olympia esineb nende ees lauluga, mis vaatamata väikesete viperustele õnnestub ning lootusetult armunud Hoffmann otsib võimalust «neiuga» kahekesi jääda, et avada talle oma südant. Kui külalised on söönud-joonud, algab valss.

Coppélius on saanud teada, et Spalanzaniga tehtud leping on teda viinud pankrotti ning ta otsustab lõhkuda nuku. Olympia masinavärk ei pea vastu Coppéliuse poolt pandud pingele ning nukk hävib. Hoffmanni ees on veetleva neuu asemel vaid juhtmepuntrad ja hammasrattad.

Vaheaeg

II lugu — Antonia

Lauljanna Antonia elab ideaalkujutluste maailmas ning kasutab iga momenti, et laulda tunnetest ja armastusest, ehkki tema isa Crespel on laulmise kategooriliselt ära keelanud — see surmaks tütre. Crespel ei taha ka, et Antonia kohtuks Hoffmanniga, sest poeedi mõju all ei suuda tütar hoiduda laulmisest. Poolkurt teener Franz aga lõbustab end vahepeal laulu ja tantsuga. Ilmub Hoffmann ja koos Antoniaga laulavad nad teineteisele oma tunnetest. Isa tulekul põgeneb tütar oma tupp, kuid Hoffmann jääb, et selgitada välja isa vaenu põhjus.

Saabub imearstist hüpnotisöör Mirakel, kelle hobiks on inimesi surnuks «ravida». Crespeli vastuseisust hoolimata suudab Mirakel tema tütre laulma panna. Hoffmann lahkub, et tema juuresolek ei ahvatleks Antoniat. Doktor aga ilmub uuesti ja veenab lauljannat keelust üle astuma. Ta elustab Antonia ema, kelle ta kunagi oli samuti surnuks «ravinud» ning koos viivad nad neuu selleni, et ta hakkab ennastunustavalt laulma, kuni vajub surnuna kokku. Kohalerutanud Hoffmann tahab kutsuda arsti, kuid doktor Mirakel paneb juba diagnoosi — surnud! Antonia osutus liiga nõrgaks, et panna vastu oma laulmiskirele ja võtta omaks tõeline armastus, mida pakkus talle Hoffmann.

Vaheaeg

III lugu — Giulietta

Venezia kuulsaim kurtisaan Giulietta on kogunud oma iharasse buduaari palju seiklushimulisi karnevalikülalisi, nende hulgas ka helilooja ja poedi Hoffmanni ning Niklausi, et pakkuda neile kirgi, veine ja hasartmänge. Dappertutto, kellele kuulub siin kogu rikkus ja võim, on inimhingede kollektsionäär ja ta tahaks oma orja Giulietta abiga Hoffmanni hinge näol täiendust oma eksponaatidele. Giulietta täidab saatanliku soovi, veendes Hoffmanni kinkima oma peegelpilti tasuks kurtisaani armastuse eest.

Hoffmann annabki selle ning loodab, et kui tal õnnestub Giulietta favoriidi Schlemihli käest saada naise buduaari võti, siis kuulub kuulus kurtisaan seal vaid talle. Duellil tapab poet Schlemihli. Naerev Giulietta aga lahkub koos Dappertuttoga. Hoffmannist on saanud ilma hingeta mõrtsukas.

Epiloog

Kõik kolm traagilist armastuslugu on jutustatud. Tuleb Stella, kuid Hoffmann ei tunne teda ära, nähes temas kord Nukku, kord Lauljannat, kord Kurtisaani. Lindorf viib Stella endaga kaasa ja Hoffmann jääb üksi.

Nüüd ilmutab Hoffmannile end tema Muusa, kes kutsub teda endaga kaasa loomingu kirevasse riiki. Jättes maha maise maailma tühise ilu, tühjad kujutlused ja petlikud kired, läheb Hoffmann Muusaga.

Läbinud fantastiliste seikluste põrguringid, on sündinud POEET.

JACQUES OFFENBACH (õieti Jakob Eberst) sündis 1819. aastal Kölnis. Lapsena õppis ta tšellomängu ja andis ka kontserte kui imelaps. 1833. aastal asus ta Pariisi, kus jätkas õpinguid Pariisi konservatooriumis ja mängis teatrite orkestrites (sealhulgas ka Opéra Comique'is). Offenbach komponeeris juba tol ajal, ent tema looming ei leidnud tunnustust ei publiku ega ka kirjastajate poolt. 1849. aastal sai temast «Théâtre Français» dirigent, kus tema kohustuste hulka kuulus ka sõnalavastuste ja vaheaegade muusikaline kujundamine. 1853. aastal lavastati esimene Offenbachi operett — «Pepito», mis sai sooja vastuvõtu osaliseks. Kahe aasta pärast asutas Offenbach oma teatri — «Bouffes-Parisiens». Uus teater võitis üsna ruttu pariislaste poolehoidu ja Offenbach kirjutas mitu uut operetti igal aastal. Eriti edukaks kujunes 1857. aastal kirjutatud operett «Kihlus laterna all». Offenbachi ei rahuldanud aga nõue, et väikesed teatrid võisid lavastada ainult 1-vaatuselisi tükke kuni 4 tege-lasega. Ta saavutas selle määruse tühistamise ja 1858. aastal esietendus esimene 3-vaatuseline operett «Orfeus põrgus», mis pidas vastu ligemale 300 etendust. Kuni 1866. aastani lavastati «Bouffes-Parisiens'is» veel 26 Offenbachi operetti, nende hulgas ka «Ilus Helena» (1864), mis kiiresti vallutas kogu maailma. Samal aastal toodi Viini Õukonnateatris lavale Offenbachi romantiline ooper «Rheinnixen» («Reini näkineid»), mille barkarool sai hiljem kuulsaks «Hoffmanni lugudest». 1866. aastal loobus Offenbach teatri juhtimisest ja pühendus täielikult loomingulisele tegevusele. Erinevates Pariisi teatrites nägid rambivalgust kuulsad operetid «Rüütel Sinihabe» (1866), «Pariisi elu» (1866), «Gerolsteini hertsoginna» (1867), «Pericole» (1868) jt. 1860-ndad aastad olid Offenbachi operettide õitsenguaastad, just neist aegadest sai aluse klassikalise opereti traditsioon. Offenbach oli pariislaste ebajumal ja ületas populaarsuselt kõiki oma kolleege, Rossini nimetas teda «Champs-Elisées' Mozartiks». 1872. aastal asutas Offenbach taas oma teatri. Ent publiku maitse muutusid kiiresti ja endiste hiilgeoperettide töötlused ega ka uued operetid ei toonud enam edu. Teater pankrotistus ja Offenbach kaotas kogu varanduse. Lootes parandada oma materiaalset seisukorda, siirdus ta Ameerikasse kontsertreisile, aga ka see ei aidanud. Tagasi tuli ta sealt juba haigena.

Kuigi Offenbach oli kogu elu kirjutanud operette, ei loobunud ta unistusest luua tõeliselt tõsine suur ooper. Võimaluse selleks sai ta alles elu viimastel aastatel, kui ta juba haigevoodis komponeeris «Hoffmanni lugusid». Partituuri ta lõpetada ei jõudnud (selle lõpetas tema sõber Ernest Guiraud). Offenbach suri 1880. aastal, neli kuud enne «Hoffmanni lugude» esietendust Opéra-Comique'is (veebruari 1881).